

Bilag 3 – Notat om rummelighed og inklusion

Notat til Børne- og Ungeudvalgets opfølgning på CASA-rapporten d. 24.01.2007.

Indledning: Inklusion i Lovgivning og dokumenter.

Den 13. december 2006 blev ”Konvention om Rettigheder for Personer med Funktionsevned-sættelser” vedtaget af FN’s Generalforsamling. Konventionen forventes ratificeret i Danmark i løbet af 2007. Konventionen sender et stærkt signal om, at et menneske med funktionsnedsættelse ikke i sig selv er et problem. Det er derimod samfundet, som skal indrettes, så mennesker med funktionsnedsættelser har mulighed for at deltage på lige fod med andre. Konventionens punkter omfatter bl.a. tilgængelighed i vid forstand, ret til en selvstændig tilværelse og til inklusion, ret til integreret skolegang og uddannelse, ret til sundhedsydelse, habilitering og rehabilitering.

Også fra Undervisningsministeriet er der fokus på rummelighed og inklusion. I ”Vejledning om folkeskolens indsats over for elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte”, som forventes udsendt i beg. af februar 2007, fremgår det, at ”Det er en forudsætning for ydelse af specialpædagogisk bistand, at undervisningsdifferentiering og brug af holddannelse har været forsøgt, og at dette ikke i tilstrækkelig grad har kunnet understøtte elevens udvikling inden for rammerne af den almindelige undervisning. Netop derfor er det af stor betydning, at den specialpædagogiske rådgivning har særligt fokus på skolens rummelighedsfremmende foranstaltninger og lærernes muligheder for tilrettelæggelse af undervisningen inden for disse rammer”.

Af de handicappolitiske visioner og målsætninger for Københavns Kommune, som blev vedtaget i Borgerrepræsentationen d. 9. september 2004 (BR 399/04) fremgår bl.a. om undervisning og uddannelse: At ”undervisningen og uddannelsen af børn, unge og voksne handicappede skal tilrettelægges under hensynstagen til den enkelte handicappedes særlige behov og så vidt muligt kunne rummes og integreres i folkeskolen og det øvrige uddannelsessystem”.

I Styrelsesvedtægt for Folkeskolen i Københavns Kommune, bilag VI, fremgår det, at principperne for specialpædagogisk bistand bl.a. er:

- At det mindst indgribende tiltag altid søges etableret frem for et mere indgribende.
- At iværksættelse af specialundervisning kun finder sted, hvis det ikke er muligt at afhjælpe vanskelighederne inden for rammerne af den almindelige undervisning.
- At der skal gives undervisningstilbud ud fra de særlige undervisningsbehov, det enkelte barn har.
- At der bør skabes en høj grad af sammenhæng mellem almen- og specialundervisning.
- At iværksættelse af specialundervisning må ske i tæt samarbejde mellem skole og forældre.

I forligsteksten om Faglighed for Alle fremgår det om udsatte børn, at:

”Parterne er enige om, at kommunens støtte til udsatte børn og deres familier skal ses som en sammenhængende indsats fra 0 til 17 år. Problemerne skal fanges tidligere end i dag. Indsatsen for de udsatte børn skal i højere grad rettes mod forebyggelse, frem for behandling, selvom der selvfølgelig stadig er brug for behandlingstilbud. Indsatsen skal være mere familieorienteret og rettes mod involvering og inddragelse af de ressourcer, der er i familierne”.

Ovenstående er blot en del af de beslutninger der både internationalt, nationalt og lokalt vedrører begreberne rummelighed og inklusion.

Tidligere initiativer

Der har i den tidligere Uddannelses- og Ungdomsforvaltning, som resultat af deltagelse i det landsdækkende kvalitetsudviklingsprogram KVIS, i løbet af de seneste år været igangsat flere initiativer for at støtte op om skoler og institutioners rummelighed. Konkret kan nævnes Konferencen i 2003 og det efterfølgende udviklingsprogram udbudt til alle folkeskoler i København om et godt skoleliv for alle efterfulgt af efter og videreuddannelse i Kvalitetsløft til folkeskolen. Desuden er der etableret kompetencecentre på hhv. Frejaskolen og Skolen i Charlotttegården.

Børneperspektiv på inklusion.

Ovenstående dokumenter og intentioner vedr. rummelighed og inklusion er store udfordringer for de enkelte pædagoger, lærere og forældre. **Ofte kan disse voksne omkring et barn være i tvivl om det kan rummes eller inkluderes blandt andre børn.**

Børn er forskellige – også indenfor samme handicapgruppe, kategori eller diagnose. I den nyeste udviklingspsykologi og forskning ser man, at det er sammenhængen, resurserne og miljøer omkring barnet, der er afgørende for hvordan et barns udvikling forløber og hvordan dets særlige potentialer, forudsætninger og vanskeligheder kan indgå i fællesskabet omkring barnet på en for barnet positiv måde.

Inklusion differentieres fra rummelighed, idet inklusion betyder at fællesskabet eller gruppen omkring barnet aktivt ændrer sig eller kommer det berørte barn i møde. Inklusion betyder endda at børn og voksne kan lære noget og udvikle vigtige kompetencer som tolerance, forståelse for mangfoldighed etc. hvis børn med særlige behov deltager i deres gruppe.

Når vi skal afklare hvordan et barn med handicap eller særlige behov kan inkluderes, må de voksne omkring barnet ikke blot tage udgangspunkt i barnets formelle handicapkategori eller diagnose o.l., men konkret se på forholdet mellem barnets personlige forudsætninger og det miljø og de resurser der er omkring barnet. **Inklusion bliver altså primært et spørgsmål om at tage udgangspunkt i barnets perspektiv og barnets trivsel.**

Det gøres kun ved at de professionelle rykker endnu tættere på barnet og arbejder med og kommunikerer om beskrivelser af barnet i sammenhænge, i dagligdagen – sammen med andre børn. Børns forskellighed og ikke mindst de forskellige måde de indgår med deres potentialer og vanskeligheder er nøglen til at de professionelle kan sammentænke gode forløb med udgangspunkt i barnets perspektiv. Denne nærhed mellem fagfolk - tæt på lærere, pædagoger og forældre - har nogle forudsætninger. Nærheden muliggøres af **principper for arbejdet med børn med særlige behov og en ny organisering af det tværfaglige arbejde.**

De tre principper fra indstillingen understøtter det inklusive arbejde. De er

1. **Fælles ansvar og forældreinddragelse:** Arbejdet med udsatte børn skal hvile på et fælles ansvar således at alle voksne omkring barnet, f.eks. forældre, lærere, pædagoger og forskellige professionelle, i fællesskab formulerer mål for barnets udvikling.
2. **Tidlig, forebyggende og inkluderende indsats i børn og unges nærmiljø.** Indsatserne skal være forebyggende og/eller inkluderende i forhold til børn og unges nærmiljø og ske efter ”mindsteindgrebsprincippet”. Relevante indsatser skal igangsættes inden problemerne vokser sig store og uløselige.
3. **Sikring af specialiserede tilbud og samarbejde mellem special- og almenområdet:** Børn og unge, der grundet omfattende vanskeligheder ikke kan profitere af at inkluderes i en al-

mindelig skole, institution eller fritidstilbud, skal sikres specialiserede tilbud i grupper og særlige miljøer med høj kvalitet og ekspertise, som tilgodeser den enkeltes særlige behov.

Forslagene vedr. organisering af det tværfaglige arbejde understøtter inklusion.

Forslagene understøtter **at nøglepersonerne omkring børnene samarbejder tæt sammen og er i en konkret dialog om barnet i dets sammenhæng og om det bedste forløb for barnet..** Jvnf. her indstillingens forslag om etablering af fælles koncept for decentralt organiserede tværfaglige grupper og forslagene om at specialkompetencer og kompetencecentre rykker ud i daginstitution og skole og deltager i arbejdet med løsninger og forløb (Bilag 1). Udvikling af en handleguide (som nævnt i indstillingen) som bl.a. kan fremhæve gode eksempler og ”gode historier” i arbejdet med inklusion er også en vigtigt redskab for at udvikling inklusion der sker ud fra barnets perspektiv..